

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีภารกิจหลักในการบริการจัดการด้านการเงินการบัญชีให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีทั้งหมด 13,543 แห่งทั่วประเทศ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2552ข : ออนไลน์) มีปริมาณธุรกิจรวมถึงร้อยละ 11.90 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยในปี 2551 มีปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น จำนวน 1.10 ล้านล้านบาท และเกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านการเกษตร กว่าร้อยละ 40 ของประเทศ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2552ข : ออนไลน์) แต่ปัจจุบันกรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีอัตรากำลังข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจำกัด ดังนั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารราชการ เพื่อให้คงประโยชน์สูงสุดกับเกษตรกร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จึงได้จัดทำโครงการปรับปรุงระบบการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของภาครัฐ โดยให้มีการถ่ายโอนงานสอบบัญชีให้ภาคเอกชน และปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ จากผู้ตรวจสอบบัญชีไปทำหน้าที่กำกับดูแลและเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้สอบบัญชีและสหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ไม่เข้าเกณฑ์การถ่ายโอน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะยังคงตรวจสอบบัญชีให้สหกรณ์เหล่านี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นอิสระให้กับสหกรณ์ต่อไป

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสหกรณ์ที่จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนมากที่สุด คือ 706 สหกรณ์ จากจำนวนสหกรณ์นอกภาคเกษตรทั้งหมดที่ได้จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนแล้ว จำนวน 784 สหกรณ์ ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2552 (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2552ข : ออนไลน์) และอยู่ในเป้าหมายการถ่ายโอนเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็ง มีฐานะการเงินมั่นคง และมีระบบการควบคุมภายในที่ดี ซึ่งเข้าเกณฑ์จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนตามนโยบายการถ่ายโอนงานสอบบัญชีสู่ภาคเอกชนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดย ต้องมีทุนดำเนินงานตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไปและมีผลการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป

ภาคเหนือของประเทศไทย นับว่าเป็นภูมิภาคที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ มีสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งสิ้น 163 แห่ง และจัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชน รวมทั้งสิ้น 86 สหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2552ง : ออนไลน์) จากสหกรณ์นอกภาคการเกษตรที่จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนแล้ว จำนวน 99 แห่ง (สหกรณ์ออมทรัพย์ + สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน) ณ 31 สิงหาคม 2552 (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2552ข : ออนไลน์) สหกรณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงสามารถเลือกผู้สอบบัญชี

ในการตรวจสอบบัญชีได้ กรณีที่สหกรณ์จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ทำให้สหกรณ์ต้องรับภาระด้านค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาเลือกผู้สอบบัญชี และหากสหกรณ์ใช้ค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบเป็นปัจจัยสำคัญในการคัดเลือกผู้สอบบัญชี ส่งผลให้คุณภาพงานสอบบัญชีอาจลดลงตามค่าธรรมเนียมการตรวจสอบ หรืออาจไม่มีผู้สอบบัญชีภาคเอกชนรับงานสอบบัญชีได้ อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะสามารถถ่ายโอนงานสอบบัญชีให้ผู้สอบบัญชีเอกชนได้ คือ สหกรณ์ต้องมีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และหากสหกรณ์เป้าหมายที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ได้จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนแล้วมีเหตุผลความจำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนได้ ก็สามารถขอโอนกลับให้ผู้สอบบัญชีภาครัฐตรวจสอบบัญชีได้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยในการพิจารณาเลือกผู้สอบบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลสหกรณ์ที่ตรวจสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีภาคเอกชน การสร้างมาตรการจูงใจให้กับสหกรณ์เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของภาครัฐมากขึ้น เตรียมความพร้อมทั้งด้านการบริหารจัดการและการควบคุมภายในให้กับสหกรณ์ และผู้สอบบัญชีได้ใช้เป็นหลักในการพัฒนาตนเองและสร้างกลยุทธ์ในการแข่งขัน โดยไม่ผิดมรรยาทของผู้สอบบัญชี รวมทั้งแนวทางปฏิบัติในการรับงานและการกำหนดค่าสอบบัญชีขั้นต่ำต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยในการพิจารณาเลือกผู้สอบบัญชีภาคเอกชนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคเหนือของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัจจัย ในการพิจารณา เลือกผู้สอบบัญชีภาคเอกชนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคเหนือของประเทศไทย
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับการดูแลสหกรณ์ตรวจสอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีภาคเอกชน การสร้างมาตรการจูงใจให้กับสหกรณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของภาครัฐมากขึ้น
3. ผู้สอบบัญชีได้ใช้เป็นหลักในการพัฒนาตนเองและสร้างกลยุทธ์ในการแข่งขัน โดยไม่ผิดมรรยาทของผู้สอบบัญชี รวมทั้งแนวทางปฏิบัติในการรับงานและการกำหนดค่าสอบบัญชี

นิยามศัพท์

ปัจจัย หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อการ พิจารณา เลือกผู้สอบบัญชีของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในภาคเหนือของประเทศไทย

ผู้สอบบัญชี หมายถึง ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี ที่ใบอนุญาตยังไม่ขาดอายุ ไม่ถูกพัก หรือไม่ถูกเพิกถอน น หรือเป็นผู้ชำนาญงานตรวจสอบบัญชี สหกรณ์ ตามประกาศอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ตามที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

สหกรณ์ออมทรัพย์ หมายถึง สถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมี อาชีพอย่างเดียวกันหรือที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการ ออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์นอกวงและได้รับการ จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็นตามหลักการช่วย ตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชน

ภาคเหนือของประเทศไทย หมายถึง ภาคเหนือของประเทศไทย 16 จังหวัด ตามการ แบ่งภูมิภาคของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และ พิษณุโลก